

Можливості діагностики видів сліпаків за екстер'єрними ознаками

Марина Коробченко

Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка, Національний науково-природничий музей НАН України; aquamarine@ukr.net

На сьогодні при визначенні сліпаків дослідники часто послуговуються географічним критерієм у зв'язку з тим, що морфологічні відмінності між видами за екстер'єрними ознаками є ненадійними, проте види є суворо алопатричними і поширені переважно по міжріччям. Попри це, як показав досвід автора, нерідко виникають помилки у видовій ідентифікації зразків, пов'язані з невиправдано великою увагою до географічного критерію і нехтуванням морфологічними даними, які можуть добре доповнювати один одного.

В сучасних дослідженнях майже не приділяють увагу виявленню діагностичних екстер'єрних ознак сліпаків та використанню раніше описаних ознак у працях попередників. Так Є. Решетник (1941) для сліпаків фауни України визначила й описала діагностично вагомі екстер'єрні ознаки 4-х видів – *S. microphthalmus*, *S. zemni*, *S. arenarius*, *N. leucodon*. Дослідницею детально описано варіанти забарвлення хутра та проаналізовано відмінності та зміни кольору з віком та за сезонами року. Нею вперше відмічено важливу екстер'єрну ознаку – забарвлення ринарію, так для *N. leucodon* вказано світло-рожевий колір, а для трьох інших видів – смолисто-чорний. Ця ознака залишається поза увагою у роботах наступних дослідників. Показано, що використання екстер'єрних ознак має важливе значення як для вирішення проблем ідентифікації видів у теренових умовах так і як додаткове підтвердження при встановленні видової належності сліпаків за краніальними ознаками.

Розглянуто приклади використання екстер'єрних ознак у теренових дослідженнях. Так, при дослідженні зразків та фотографій *S. microphthalmus* з Луганщини та Харківщини нами відмічено особливості забарвлення, вказані Решетником для цього виду, – забарвлення хутра лобної частини голови у дорослих сліпаків відрізняється світлішим кольором від тулуба. У молодих тварин ця ознака майже не проявляється, у дорослих є сива лобна пляма уздовж голови. У інших видів така ознака, як можна припустити з доступних фотоматеріалів, відсутня. Нами проаналізовано також діагностичну вагу такої ознаки, як забарвлення ринарію. На всіх зразках та фотоматеріалах з Луганщини, Харківщини, Дніпропетровщини, Одещини та Миколаївщини видно, що різноманіття варіантів забарвлення ринарія у *S. microphthalmus* змінюється від суцільно-чорного до землісто-світлого і неповного чорного (з рожевими краями ніздревих отворів). У *S. graecus*, що з'ясовано тільки тепер (фотоматеріали люб'язно надані І. Скільським), ринарій має телісно-рожевий колір і цим відрізняється від видів *S. microphthalmus*, *S. zemni* та *S. arenarius*. Ці результати свідчать про можливість видової діагностики сліпаків за екстер'єрними ознаками.